

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. ustalił wartość kapitału początkowego B. P. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono na w kwotę 1142,88 zł, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w wysokości 93,61 %. Przyjęto łącznie 316 miesięcy okresów składkowych oraz 18 miesięcy okresów nieskładkowych. Wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 95,48 %. Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy. W związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 142.742,82 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru został obliczony przy uwzględnieniu wynagrodzeń z lat: 1988 – 1997.

/ decyzja w aktach ZUS/

Decyzją z dnia 24 kwietnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał B. P. po rozpoznaniu wniosku z dnia 18.03.2019 r prawo do emerytury od 1.03.2019 r. tj od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Przy ustaleniu wysokości emerytury uwzględniono:

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 220587,24 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 571012,53 zł;
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 210,10 miesięcy;
- wyliczona kwota emerytury wynosi 3767,73 zł.

/decyzja w aktach ZUS/

W dniu 3 czerwca 2019 r B. P. reprezentowana przez pełnomocnik wniosła odwołanie od powyższych decyzji, wnosząc o zmianę decyzji i ponowne przeliczenie kapitału początkowego i przyznanie emerytury według przepisów prawa obowiązujących w dacie złożenia wniosku o przeliczenie oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniosła, że organ rentowy w zaskarżonej decyzji pomniejszył podstawę emerytury o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

/odwołanie – k. 3, odwołanie w zał. Aktach/

Sprawy z obu odwołań zostały połączone do wspólnego rozstrzygnięcia.

/postanowienie – w zał. Aktach/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc, iż wnioskodawczyni w dniu 18.03.2019 r złożyła wniosek o przeliczenie pobieranej emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, następnie złożyła wniosek o przyznanie emerytury na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a organ rentowy wydał sporne decyzje, przyznając od 1 marca 2019 r – czyli od miesiąca, w którym złożono wniosek, emeryturę i nie odliczono kwot wcześniejszej emerytury, świadczenie zatem obliczono zgodnie z zastosowaniem orzeczenia TK.

/odpowiedź na odwołanie – k. 15/

Na rozprawie w dniu 13.09.2019 r pełnomocnik wnioskodawczynie ostatecznie sprecyzował, że wnosi o zmianę decyzji w zakresie daty i przeliczenia emerytury od momentu ukończenia wieku, ewentualnie wniosła o przyznanie odszkodowania, szacując jego wartość na ok. 24.000 zł.

/e – prot. 00:17:20, 00:24:20/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. P. urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 20.01.2009 r wnioskodawczynie przyznano emeryturę od 1.12.2008 r tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, na podstawie art. 29 w zw. Z art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Do obliczenia emerytury przyjęto (...) w wysokości 83,99 %, 374 miesiące okresów składkowych, 35 miesięcy okresów nieskładkowych.

/k. 32 akt ZUS/

W kolejnych decyzjach emerytura wnioskodawczynie była przeliczana poprzez doliczanie stażu pracy i zmianę wskaźnika wysokości podstawy wymiaru oraz kwoty bazowej.

/okoliczność bezsporna – decyzje w aktach ZUS/

Wnioskodawczynie nie składała wniosku o emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 20.03.2019 r ubezpieczona złożyła wniosek o ponowne przeliczenie emerytury w związku z orzeczeniem TK z dnia 6.03.2019 r.

/Wniosek – k. 4 akt ZUS/

Pismem z dnia 29.03. 2019 r wnioskodawczynie została pouczone o konieczności złożenia skargi o wznowienie postępowania.

/ pismo – k. 5 akt ZUS/

W piśmie z dnia 4.04.2019 r wnioskodawczynie wniosła skargę o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji o przyznaniu emerytury i jej obliczeniu z uwzględnieniem art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wniosła o wydanie nowej decyzji, w której emerytura zostanie obliczona bez zastosowania w/w przepisu, tj. bez pomniejszenia o kwotę pobranej wcześniej emerytury.

/wniosek – k. 6 akt ZUS/

Pismem z dnia 4.04.2019 r wnioskodawczynie została pouczone o konieczności złożenia wniosku o przyznanie emerytury, ponieważ wyrok TK przysługuje osobom mającym ustalone prawo do emerytury z art. 24.

/pismo – k. 9 akt ZUS/

W dniu 11 kwietnia 2019 r ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę.

/wniosek – k. 1 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 19 kwietnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. ustalił wartość kapitału początkowego B. P. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono na w kwotę 1142,88 zł, przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru w wysokości 93,61 %. Przyjęto łącznie 316 miesięcy okresów składkowych oraz 18 miesięcy okresów nieskładkowych. Wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 95,48 %. Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy. W związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 142.742,82 zł. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru został obliczony przy uwzględnieniu wynagrodzeń z lat: 1988 – 1997.

/ decyzja w aktach ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 24 kwietnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał B. P. po rozpoznaniu wniosku z dnia 18.03.2019 r prawo do emerytury od 1.03.2019 r. tj od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Przy ustaleniu wysokości emerytury uwzględniono:

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 220587,24 zł
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 571012,53 zł;
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 210,10 miesięcy;
- wyliczona kwota emerytury wynosi 3767,73 zł.

/decyzja w aktach ZUS/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1383), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Stosownie do art. 174 ust. 1 tejże ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Zgodnie z ust. 2, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie z ust. 3 przywołanego artykułu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Według ust. 3b w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2013 roku (w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Natomiast w myśl ust. 7 analizowanego przepisu do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku. Ustęp 8 powyższego przepisu stanowi, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Zgodnie natomiast z treścią ust. 8 przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku, według wskazanego w nim wzoru.

Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 powyższej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Natomiast stosownie do brzmienia ust. 2a tego samego przepisu, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. Z kolei na podstawie ust. 6 omawianego przepisu na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Jak stanowi art. 15 ust. 4 w/w ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1. oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
2. oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,
3. oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz
4. mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%, jednakże przy ponownym przeliczeniu wysokości emerytury należy mieć na względzie, iż zgodnie z art. 111 ust. 2 ustawy uwzględnia się kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, iż kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 rokiem, podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku w sprawie o sygn. III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338) - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na

ogólną uwagę, iż zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonym dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

Z kolei ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a więc dla osób takich jak wnioskodawczyni, określa przepis art. 24 ustawy emerytalnej.

Stosownie natomiast do treści art. 25 ust 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Z kolei zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. W ust. 2 wskazano, że wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach. Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Przy czym w ust. 4 i 5 wskazano, że tablice trwania życia ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" corocznie w terminie do dnia 31 marca Prezes Głównego Urzędu Statystycznego. Tablice, o których mowa w ust. 4, są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Z powyższych przepisów wynika jednoznacznie, że zasadą obowiązującą przy ustalaniu wysokości emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. jest zasada zdefiniowanej składki, zgodnie z którą wysokość świadczenia zależy z jednej strony od sumy składek emerytalnych jakie zostały zgromadzone na indywidualnym koncie ubezpieczonego w ZUS za okres poczynając od 1 stycznia 1999 r., zaś z drugiej od wysokości kapitału początkowego, tj. od kwoty ustalonej oddzielnie dla każdego ubezpieczonego według ustalonego przez ustawodawcę wzoru, odzwierciedlającej w przybliżeniu stan jego konta ubezpieczeniowego za okres do 31 grudnia 1998 r.

Ubezpieczona w odwołaniu wniosła ponowne przeliczenie kapitału początkowego i przyznanie emerytury według przepisów prawa obowiązujących w dacie złożenia wniosku o przeliczenie, podnosząc, że organ rentowy w zaskarżonej decyzji pomniejszył podstawę emerytury o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

Powyższe żądanie ubezpieczona wiązała z orzeczeniem TK z dnia 6 marca 2019 r.

Należy przypomnieć, że wyrokiem z 06.03.2019 r. wydanym w sprawie sygn. akt P 20/16 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 poz. 39) w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r. w zakresie w jakim dotyczy urodzonych w r. kobiet które przed 01 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem Trybunału, wyprowadzenie do ustawy o FUS mechanizmu potrącania kwot pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury przy obliczaniu podstawy emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w (...) r. nastąpiło z naruszeniem wynikającej z art. 2 Konstytucji zasady zaufania do państwa i stanowionej przez nie prawa. Ubezpieczone, które zdecydowały się przejść na wcześniejszą emeryturę, nie miały - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. Nie mogły przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewały się, że fakt wypłacania świadczeń emerytalnych wypłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury powszechnej. Dodatkowo należy zaznaczyć,

że kobiety te przez cztery lata mogły realizować swoje uprawnienia w oparciu o obowiązujący przed 2013 r. stan prawny. Natomiast zasady ustalania wysokości świadczeń emerytalnych, wypłacanych kobietom urodzonym w latach 1949-1952, które przeszły na tych samych warunkach na emeryturę wcześniejszą, pozostały niezmienione. Możliwość skorzystania przez kobiety z rocznika 1949-1953 przejścia na emeryturę na zasadach obowiązujących przed reformą było niewątpliwie rozwiązaniem korzystniejszym. Miały możliwość alternatywnego - w stosunku do powszechnego wieku emerytalnego - przechodzenia na emeryturę z uwagi na posiadanie odpowiednio długiego stażu pracy. Unormowania te zakładały - również od samego początku - powiązanie sposobu ustalania wysokości świadczenia emerytalnego „na starych zasadach”, czyli zgodnie z uchyloną formułą zdefiniowanego świadczenia. Wykorzystanie tej możliwości przez ubezpieczonych spełniających kryteria ustawowe musiało zatem oznaczać decyzję co do tego, czy chcą oni wcześniej uzyskać świadczenie emerytalne przypisane do „starego” systemu, czy też wolą kontynuować pracę zawodową i opłacać składki na ubezpieczenie społeczne do momentu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego i uzyskania - z mocy prawa - emerytury powszechnej, której wysokość będzie ustalona według nowych zasad. W każdym takim wypadku była to zatem decyzja o charakterze systemowym. Ubezpieczony rozstrzygał, czy - mając taki ustawowy przywilej - chce otrzymywać świadczenie emerytalne zgodnie z dotychczasowymi zasadami, czy też decyduje się wyłącznie na warunki przewidziane w nowym systemie emerytalnym. Podkreślić należy również, że konsekwencją obowiązujących regulacji było uprzywilejowanie tych osób względem ubezpieczonych w systemie zdefiniowanej składki. Jednym z podstawowych założeń nowego systemu było bowiem oparcie zasad ustalania wysokości emerytury w relacji akumulacji składki do okresu jej konsumpcji. Tymczasem osoby, które przeszły na wcześniejszą emeryturę, a następnie po uzyskaniu powszechnego wieku emerytalnego przechodziły do systemu zdefiniowanej składki, przy wymiarze emerytury, nie miały uwzględnianej okoliczności wcześniejszego pobierania świadczenia. Wypłacone już emerytury nie wpływały na zmniejszenie indywidualnego kapitału ubezpieczonego. Ponadto osoby takie mogły dalej podejmować zatrudnienie, co wpływało na zwiększenie składki w nowym systemie. Składki te były dodatkowo waloryzowane. W efekcie takich uregulowań, bez względu na wysokość „skonsumowanego” kapitału, ubezpieczeni mogli uzyskać świadczenie emerytalne w nowym systemie niepomniejszone o wypłacone wcześniej świadczenia. Powyższe korzyści wynikające w możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przez kobiety z rocznika 1953, choć stanowiły wyjątek od założeń, na których opiera się nowy system emerytalny, nie stanowią usprawiedliwionego uzasadnienia zmiany ich sytuacji prawnej. Należy bowiem podkreślić, że to z mocy wyraźnego postanowienia ustawodawcy modyfikacja systemu emerytalnego nie objęła tej grupy kobiet, jeżeli spełniały warunki przejścia na wcześniejszą emeryturę i z możliwości takiej skorzystały. Tym samym stworzył on dodatkowe gwarancje realizacji uprawnień emerytalnych według zasad starego systemu. Z uwagi na to, że uprawnienia te z założenia miały charakter przejściowy - obowiązujący do czasu ich wygaśnięcia - nastąpiło niejako wzmocnienie usprawiedliwionego przekonania tych kobiet, że ustawodawca nie wycofa się z ich realizacji oraz że nie będą miały do nich zastosowania nowe uregulowania. Skoro ustawodawca w ramach nowego zreformowanego systemu stworzył pewnej grupie osób możliwość przejścia na emeryturę na uprzednich, korzystniejszych zasadach, to działając w zaufaniu do prawa, mogły one w sposób uprawniony oczekiwać, że ich uprawnienia będą realizowane w oparciu o te zasady. Nie ma tu znaczenia fakt, że miały one świadomość kapitałowego charakteru nowych regulacji, które będą podstawą ustalania wysokości emerytury kolejnych roczników. Jeżeli w tym systemie ustawodawca zrobił wyjątek w stosunku do pewnej grupy kobiet, to w takich okolicznościach sama świadomość pozostawania w uprzywilejowanej sytuacji oraz znajomość nowych zasad systemu emerytalnego opartego na kapitalizacji składek nie oznacza powinności liczenia się z możliwością objęcia tej grupy osób nowymi uregulowaniami. Podejmowanie decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę nie może wiązać się z pozostawianiem w niepewności co do ukształtowania ich sytuacji prawnej w przyszłości, jeżeli jest konsekwencją decyzji podjętych w oparciu o obowiązujący stan prawny. Rozpoczęcie realizacji prawa do wcześniejszej emerytury, która bezpośrednio wpływa na wysokość emerytury powszechnej - w oparciu o zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa - stanowi podstawę uzasadnionego oczekiwania, że ustawodawca nie zmieni w sposób niekorzystny „reguł gry” w stosunku do osób korzystających ze swoich uprawnień na zasadach wskazanych w ustawie. Nie będzie tym samym pułapką dla tych, którzy w zaufaniu do obowiązującego prawa, określającego w dodatku horyzont czasowy wypłacanych świadczeń i zasad ich realizacji, skorzystali ze swoich uprawnień.

Ustawodawca, dokonując zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej w stosunku do kobiet urodzonych w (...) r., naruszył zatem zasadę lojalności państwa względem obywateli. Wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury, naraził te kobiety na nieprzewidziane skutki, które w istocie stanowiły dla nich pułapkę. Gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia. Obowiązkiem ustawodawcy jest określenie skutków finansowych regulacji prawnych i podejmowanie racjonalnych decyzji w oparciu o możliwości finansowe państwa w odpowiedniej perspektywie czasu. Zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wyklucza możliwość formułowania obietnic bez pokrycia bądź nagle wycofywanie się państwa ze złożonych obietnic lub ustalonych reguł postępowania. Stanowi to bowiem niedopuszczalne nadużywanie pozycji przez organy władzy względem obywateli (por. wyrok TK z 19 listopada 2008 r., sygn. Kp 2/08, OTK ZU nr 9/ (...), poz. 157).

Należy jednak wskazać, że wnioskodawczyni nie składała do 2019 roku wniosku o przyznanie emerytury w oparciu o art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, pobierając emeryturę na dotychczasowych zasadach.

W dniu 20.03.2019 r ubezpieczona złożyła wniosek o ponowne przeliczenie emerytury w związku z orzeczeniem TK z dnia 6.03.2019 r. Pismem z dnia 29.03. 2019 r wnioskodawczyni została pouczone o konieczności złożenia skargi o wznowienie postępowania.

W istocie pouczenie to było zbędne, albowiem nie dotyczyło sytuacji prawnej wnioskodawczyni.

Pismem z dnia 4.04.2019 r wnioskodawczyni została pouczone o konieczności złożenia wniosku o przyznanie emerytury, ponieważ wyrok TK przysługuje osobom mającym ustalone prawo do emerytury z art. 24. Taki też wniosek złożyła, czego wynikiem były sporne decyzje.

Jak wynika wprost z decyzji emerytalnej (decyzja kapitałowa pozostaje bez jakiegokolwiek związku z orzeczeniem TK, czego ostatecznie wnioskodawczyni nie kwestionowała), z wyliczonej emerytury nie potrącono wcześniej wypłaconych świadczeń (wypłaconych przed ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego). Zatem emerytura naliczona została zgodnie z wytycznymi wynikającymi z orzeczenia TK.

Sąd zatem oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który miałby policzyć, czy emerytura i kapitał początkowy został obliczony zgodnie z prawem, jako zbędny dla rozstrzygnięcia.

Ostatecznie wnioskodawczyni sprecyzowała, że wnosi o zmianę decyzji w zakresie daty i przeliczenia emerytury od momentu ukończenia wieku, ewentualnie wniosła o przyznanie odszkodowania, szacując jego wartość na ok. 24.000 zł.

Zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. (ust. 5).

Przepis art. 116 ust. 1 wprowadza generalną zasadę postępowania emerytalno-rentowego, tj. zasadę wnioskowości (fakultatywności). Działanie z urzędu w sprawach świadczeń ma charakter wyjątkowy i musi wynikać wprost z ustawy. To do osoby występującej o przyznanie czy przeliczenie świadczenia należy przy tym zarówno wystąpienie z samym wnioskiem o przyznanie świadczenia, jak też zgromadzenie dokumentacji niezbędnej do uzyskania korzystnej decyzji organu rentowego. /tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 kwietnia 2017 r. ,III AUa 1219/16/

Konsekwencją wnioskowego charakteru świadczeń jest uregulowanie w przepisie art. 129 ust. 1 w/w ustawy maksymalnego wstecznego terminu podjęcia wypłaty. Dotyczy to pierwszego dnia miesiąca złożenia wniosku, o ile w tej dacie spełnione są wszystkie warunki do powstania prawa o podjęcia jego wypłaty. W zakresie podjęcia wypłaty świadczeń po przeliczeniu zasadę tę powtarza przepis art. 133 ust. 1 w/w ustawy. Brak jest podstaw prawnych, które modyfikowałyby powyższą zasadę, czy uzależniały termin wypłaty od dnia kiedy strona zasięgała informacji w organie rentowym, nie składając sformalizowanego wniosku. Przepis art. 133 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy konstruuje instytucję błędu organu rentowego i możliwości wyrównania wstecz świadczenia wiąże to również z datą złożenia wniosku./ wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 kwietnia 2017 r., III AUa 1912/16/

Zgodnie z art. 129 ust. 1 cytowanej ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Ustawodawca nie przewidział możliwości domagania się wypłaty świadczenia od daty jego nabycia do chwili złożenia wniosku. Świadczenia wypłaca się, poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Nie wypłaca się świadczeń z wyrównaniem za czas od nabycia do nich prawa in abstracto, bez względu na to, czy niezłożenie wniosku spowodowane było brakiem staranności w prowadzeniu własnych spraw czy też innymi okolicznościami w tym brakiem wiedzy./Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 października 2017 r. III AUa 1642/16 LEX nr 2409339.

Zgodnie z art. 133 ustawy w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Wnioskodawczyni złożyła wniosek o przeliczenie emerytury w marcu 2019 r i od 1 marca 2019 r organ rentowy przyznał jej świadczenie na nowych zasadach – w oparciu o art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, bez stosowania zakwestionowanego przez TK przepisu.

Jednocześnie brak było podstaw do przyznania świadczenia za okres od ukończenia powszechnego wieku emerytalnego (przy czym przepisy cytowane wyżej pozwalają na wypłatę świadczeń tylko za okres 3 lat wstecz), bowiem wnioskodawczyni nie składała wniosku o świadczenie bezpośrednio po ukończeniu tego wieku, zatem nie odmówiono jej i nie przyznawano niższych świadczeń w drodze wcześniejszej decyzji – w żadnej decyzji nie odliczono jej od przyznanej emerytury kwot wcześniej wypłaconych emerytur .

Z tego względu odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art.477¹⁴§ 1 k.p.c.

Zgłoszone roszczenie o odszkodowanie – o charakterze cywilnym – w związku ze stwierdzeniem, iż w tym zakresie sprawa nie jest sprawą z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, Sąd przekazał Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi – Wydziałowi Cywilnemu na podstawie art. 200 § 1 kpc.